

7. Про сприяння підприємствам в організації професійного навчання кадрів на виробництві: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 січня 2001 р. № 13–1. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR010013.html.
8. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого: підручник для науковця. Київ: Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні, 2006. 302 с.
9. Wiatrowski Zygmunt. Podstawy pedagogiki pracy. *Widany czwarte – zmienione*. 2005. S. 49-54.

Gerganov L. D.

EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF SHIPPING COMPANIES AS EDUCATIONAL ENVIRONMENT FOR THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF MARITIME TRANSPORT SPECIALISTS

The article considers the problem of professional training of future sailors in the educational institutions of shipping companies by creating a professional environment that is close to the conditions of the employer, has professional flexibility in the face of dynamic changes in the labor market, takes into account the individual characteristics of employees in mastering their future profession and the need for their professional development and adaptation to new socio-economic and production conditions.

The results of such professional training should take into account the possible consequences of each of the decisions that the seaman makes at his workplace and poses a real threat to people's lives and the safety of the cargo, and the seaman needs to remain operational, self-mastery, manage people and perform professional tasks on board, performing emergency action to deal with danger.

It has been considered the influence of scientific and technological progress on the equipment of modern ships and the requirements of the International Convention on the Training and Certification of Seafarers and Watchkeeping in 1978 (as amended) the requirements for the professional competence of seafarers and their practical preparation for work in dangerous and emergency situations. It has been determined the role and place of a person in the process of his professional activity on the ship while using the simulators, the ability to organize work and rest, to find new ways of interaction between crews of sea vessels at the level of «man – equipment» and «man – man» according which shipping safety completely depends. Interpretations of the concept of «pedagogical environment for the training of skilled workers in the marine profile at work» and «controlled operational educational and software environment» are provided.

Key words: vocational training, shipping companies, educational institutions, training of seafarers, virtual environment, professional environment, controlled educational environment, training equipment, professional competence, employer.

Дата надходження статті: «27» квітня 2019 р.

УДК 378.147:811.111:629.5.072.8

Заболотська О. О.*

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІЇВ ДО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ПИСЕМНОГО СПІЛКУВАННЯ

Стаття висвітлює методичні основи формування готовності майбутніх судноводіїв до професійно орієнтованого писемного спілкування, зокрема цілі, принципи, знання, уміння, навички, а також компетенції курсанта-судноводія СВО «бакалавр»; на основі професіограми фахівців морського профілю та галузевих стандартів вищої освіти виокремлено знання, необхідні фахівцям для здійснення професійної діяльності в іншомовному середовищі, ураховано специфіку навчання судноводіїв, визначено критерії добору навчального матеріалу до формування готовності майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого писемного спілкування: (тематична спрямованість, відповідність професійним інтересам курсантів, інформативна насиченість професійною мовною та культурною специфікою, автентичність, специфіка навчання судноводіїв); жанрову своєрідність текстів під час писемної комунікації судноводіїв: інструкція, трудові договори, конвенції, меморандум, ділові листи (листи

*© Заболотська О. О.

готовності судна до групових операцій, поточні листи (про локацію судна, наявність палива), листи з інформацією про охорону судна, запит технічного забезпечення, продуктів харчування, щомісячний звіт судна про безпеку (ISM), нотіси про прибуття судна у порт (ETA), листи-рапорти про небезпечні ситуації, ділові листи – наряди завдання на рейс (RECSAB), циркуляри від компанії й вантажоторговців, листи протесту (про наявність порушень у вантажних операціях, низькій якості вантажу), щоденні звіти про прибуття, від'їзд з порту, якірну стоянку) та її мовну специфіку. Зокрема, інструкції притаманне стандартне розташування матеріалу, прозора структура, певна форма, типові кліше, використання професійної термінології, економне використання мовленнєвих засобів. До специфіки мовного подання трудових договорів відносимо компресію, уживання професійної лексики, стилістичних норм офіційного стилю.

Ключові слова: професійно орієнтованого писемне спілкування, майбутні судноводії, жанрова та мовна специфіка, професійно орієнтоване писемне спілкування, цілі, принципи, знання, уміння, навички, компетенції.

Потреба модернізації вищої освіти в Україні в контексті євроінтеграції вимагає посилення пошуків ефективних форм і методів, їх удосконалення, вивчення вітчизняного і зарубіжного досвіду формування фахових компетенцій випускників вищої школи в різних галузях діяльності.

В умовах ринкової економіки, коли право на працю реалізується не через соціальні гарантії, а через закони ринку й особисту ініціативу, питання професійної підготовки фахівців набуває особливої гостроти.

Проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців-судноводіїв висвітлено О. Безбахом, О. Безлуцькою, Н. Бобришевою, Г. Варварицькою, С. Волошиним, О. Гуренковою, В. Давидовим, Н. Демиденко, В. Дуліним, В. Захарченком, М. Кулаковою, І. Литвиненко, О. Луценко, У. Ляшенко, О. Поповою, І. Сокол, С. Ситником, Н. Черненко, В. Чернявським, М. Шерманом, Т. Андресом, Б. Джонсоном, Х. Іаковакі, Е. Ноублом, Д. Мелінгом, О. Олсеном, А. Солтером. Іншомовній підготовці судноводіїв присвячено наукові доробки С. Барсук, Н. Дорошкевича, В. Зикова, Ф. Кнудсена, В. Кудрявцевої, Л. Новіка, О. Солов'явої, В. Теніщевої, О. Цибульської, В. Шорта.

Проблеми навчання професійно орієнтованої іноземної мови та ділового спілкування досліджували Н. Барабанова, К. Вишневська, О. Гавриленко, О. Заболотська, І. Зимня, О. Тарнапольський, К. Матвеева, С. Козак; дослідження сутності та особливостей міжособистісного спілкування у філософському, психологічному, соціальному та педагогічному контекстах надано в наукових працях Б. Ананьєва, В. Андрущенко, Л. Буєвої, Л. Виготського, М. Кагана, Г. Ковальова, Б. Ломова, М. Львова, А. Мудріка, В. Соковніна та ін.

Незважаючи на значний внесок учених у розв'язання проблеми підготовки майбутніх судноводіїв до професійної діяльності питання формування готовності майбутніх судноводіїв до професійного спілкування залишилося поза увагою дослідників.

Мета цієї розвідки полягає у визначенні методичних основ формування готовності майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого писемного спілкування.

Цілями навчання англійської мови та мовлення студентів морських спеціальностей, зокрема судноводіїв, виступають:

1) формування професійно-орієнтованої комунікативної компетенції (лінгвістичної, соціолінгвістичної й прагматичної) для забезпечення їхнього спілкування в професійному середовищі;

2) формування в курсантів морських закладів умінь вирішувати різні професійні проблеми, чітко й професійно виконувати свої обов'язки при співробітництві з англомовним екіпажем;

3) знання лексичних, граматичних та фонетичних труднощів під час роботи з автентичними текстами морської тематики [2].

Типова програма навчання іншомовного мовлення студентів технічних закладів (і морських) передбачає реалізацію таких цілей:

1) практичної: формування в студентів загальної та професійно орієнтованої комунікації для забезпечення спілкування в академічному та професійному середовищі;

2) освітньої: формування в студентів декларативних знань, умінь та навичок, уміння вчитись, сприяння розвитку здібностей до самооцінки та здатності до самостійного навчання впродовж усього життя (після закінчення вишу в професійному середовищі);

3) пізнавальної: залучення студентів до певних видів академічної діяльності, які активізують і розвивають їхні пізнавальні здібності;

4) розвивальної: допомогти студентам розвивати особистісну мотивацію до вивчення мови [там само].

Аналіз типової програми для навчання студентів у технічних вишах та робочих програм з дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» визначає, якими знаннями, умінями та навичками, а також компетенціями повинен володіти курсант-судноводій СВО «бакалавр», уживати спеціальні професійні терміни й мовні кліше (SMCP), розуміти тексти міжнародних конвенцій, меморандумів, судову документацію та вести їх відповідно до вимог, ефективно спілкуватися в межах своїх професійних обов'язків на професійно орієнтовану та соціально-побутову тематику, використовувати засоби радіокомунікації та Інтернету, розуміти або давати накази, передавати повідомлення, здійснювати спілкування з береговими службами та отримувачами вантажів, листування з судновласниками та береговими службами [там само].

На основі професіограми фахівців морського профілю та галузевих стандартів вищої освіти виокремлено знання, необхідні фахівцям для здійснення професійної діяльності в іншомовному середовищі й знання морської термінології англійської мови та її коректне вживання в ситуаціях професійного спілкування, стандартів міжнародних документів, правил, законів для їх використання в подальшій професійній діяльності, основних правил ведення судової документації, професійної комунікації, обмін професійним досвідом з представниками інших країн [10].

У цьому ключі професіоналізація навчання, на думку багатьох дослідників, вимагає розробки спеціальних принципів та підходів до відбору змісту навчання професійно-орієнтованого спілкування.

У контексті нашого дослідження слушною є концепція О. Тарнаполського, яка базується на таких принципах навчання професійно-орієнтованого спілкування, як-от:

1) принцип достатності змісту навчання для реалізації цілей при забезпеченні допустимої мінімізації цього змісту;

2) принцип взаємопов'язаного відбору змісту навчання різними видами мовленнєвої діяльності з урахуванням їхніх особливостей і відборі змісту навчання говоріння;

3) принцип цінності змісту навчання на етапі широкої спеціалізації для подальшої вузької спеціалізації;

4) принцип представленості в змісті навчання всіх базових понять спеціальності;

5) принцип концентрованої обробки мовного матеріалу й навичок його вживання й розуміння в мові при концентричному формуванні операціональних та мовленнєвих умінь, які служать для здійснення мовних актів і мовленнєвої діяльності [15].

Використання таких принципів дозволяє узгодити специфіку умов викладання зі змістом навчання, який відповідає комунікативним потребам майбутніх фахівців [16, с. 2].

У цьому ключі, урахуовуючи специфіку навчання курсантів-судноводіїв, як основні принципи навчання професійного спілкування виділяємо такі: принцип комунікативної

спрямованості процесу навчання професійного спілкування, принцип умотивованості, принцип міжпредметної інтеграції та ситуативності.

Принцип комунікативної спрямованості процесу навчання професійного спілкування передбачає вивчення англійської мови як засобу формування комунікативної компетентності курсантів, соціально активної особистості, яка отримує нові знання про навколишній світ. Ці знання курсанти отримують на заняттях з професійно орієнтованих дисциплін, які утворюють єдине інтеграційне середовище навчання. Реалізація цього принципу відбувається в процесі письмового спілкування з іноземними співбесідниками (листування з судновласниками службами іноземних портів).

Принцип умотивованості при навчанні судноводіїв професійного спілкування передбачає наявність свідомого інтересу до оволодіння навичками іншомовного спілкування.

Принцип міжпредметної інтеграції забезпечує поглиблене вивчення професійно орієнтованих дисциплін: «Морська астрономія», «Навігація й лоція», «Теорія та будова судна» засобами англійської мови, бо нові знання отримують курсанти під час надходження інформації з іншомовних джерел. Знання з дисциплін професійнопрактичного циклу сприяють адекватному розумінню інформації з текстів, повідомлень та інших жанрів усного та писемного спілкування.

Н. Попова визначає три рівні інтеграційної основи навчання іноземної мови в технічному вищі: за мірою ускладнення цього процесу.

1 рівень – формування міждисциплінарних зав'язків іноземної мови з іншими дисциплінами, зокрема фахового спрямування.

2 рівень – взаємопов'язане навчання різних видів мовленнєвої діяльності (наприклад, читання та реферування).

3 рівень – використання в навчальному процесі спеціально підібраних автентичних комплексів інноваційного спрямування (візуальних, аудіальних тощо), які підвищують мотивацію студентів до вивчення іноземної мови [13].

Інтеграційними компонентами можуть бути також елементи теорії та практики або елементи взаємопов'язаних предметів (у нашому випадку – англійської мови та предметів циклу професійної підготовки). Відповідно до навчального плану змістовні та процесуальні компоненти міжпредметної інтеграції можуть бути паралельними та послідовними).

Зокрема, за циклами підготовки бакалавра професійного спрямування «Судноводіння» англійська мова вивчається паралельно з іншими дисциплінами, відповідно згуртованими, тому інтеграція на цьому етапі навчання можлива саме в такому колі дисциплін. У перших двох циклах (цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки, цикл математичної та природничо-наукової підготовки) міждисциплінарні зв'язки можуть охоплювати англійську мову з культурологією, історією, соціологією, географією, математикою, фізикою, інформаційними технологіями) [11].

У третьому циклі (цикл професійної та практичної підготовки) англійська мова вже має професійне спрямування, а тому тематика професійно орієнтованих текстів передбачає розгляд питань з дисциплін «Технічна механіка», «Технологія матеріалів», «Морське право», «Теорія та будова судна».

Принцип ситуативності передбачає узгодження відповідних ситуацій у майбутній професійній діяльності із жанровим різноманіттям професійно орієнтованих текстів (інструкцій, повідомлень, ділових листів, конвенцій, меморандумів).

У разі обміну письмовими повідомленнями (листування) відбувається обмін інформацією, коли усне спілкування неможливе й недоречне, а саме: факсом, електронною поштою [12, с. 22]; узгодження текстів угод, контактів, обмін проектами.

І. Зимня визначає тісний взаємозв'язок між навчанням говорінню й читанням як навчання, що передбачає використання кожного з цих видів мовленнєвої діяльності і як мети, і як засобу навчання, що забезпечує позитивний вплив цих видів мовленнєвої діяльності на розвиток кожного з них [4].

Екстраполюючи ці ідеї на площину нашого дослідження, маємо інтеграцію різних видів мовленнєвої діяльності в процесі навчання спілкуванню.

Сучасне інформаційне суспільство не існує без «іншомовних інформаційних потоків, які надходять з різних країн, що визначає необхідність володіння спільною іноземною мовою» [6, с. 1]. Таким чином, рівень іншомовної професійно-спрямованої компетентності фахівця передбачає вміння використовувати/ спілкуватись англійською мовою в ситуаціях професійної взаємодії, вирішуючи професійні завдання.

Саме спрямованість навчального процесу на розвиток практичних умінь володіння мовою як засобом спілкування в різноманітних життєвих ситуаціях залежно від мети спілкування є головним чинником комунікативного навчання, тому структура організації навчальної діяльності повинна відбивати процес моделювання актуальних параметрів спілкування (особистісний характер комунікативної діяльності суб'єктів спілкування, стосунки та взаємодія мовленнєвих партнерів, ситуація як форма та умова функціонування спілкування, змістова основа процесу спілкування, система мовленнєвих засобів, які здійснюють комунікацію, функціональний характер засвоєння та використання наявних мовленнєвих засобів [8, с. 54].

Сучасна методична література передбачає специфіку іншомовного спілкування – спрямованість на реалізацію майбутніх фахових завдань у полікультурних виробничих колективах-екіпажах, вміння здобувати інформацію за профілем діяльності в іншомовних Інтернет-сайтах, осмислювати та використовувати в професійній діяльності.

Необхідною умовою формування готовності майбутніх судноводіїв до професійного спілкування є розширення професійного словника судноводія через вивчення спеціальної термінології відповідно до тематики спеціальної підготовки. У цьому комплексі спілкування виступає професійно-орієнтованим компонентом з відповідним об'єктом – текстом.

Для більшої ефективності навчального процесу необхідно відібрати навчальний матеріал відповідно до професійних ситуацій майбутньої діяльності.

О. Тарнопольський доводить, що тематична спрямованість відібраних текстів повинна бути адекватною тому матеріалу, що використовується в потенційних сферах реальної комунікації, відповідати професійним інтересам студентів.

Для того, щоб зробити матеріал пізнавальним та навчально цінним, треба враховувати, крім професійної спрямованості, ще й інші аспекти діяльності студентів – пізнавальний, загальнокультурний [16, с. 72].

Г. Кравчук визначає серед критеріїв добору матеріалів у навчанні професійного спілкування й критерії інформативності. Під цим поняттям розуміють «предметну змістовність тексту, що містить дані щодо фактів, подій, людей, а також інформацію, що відображає авторську інтерпретацію змісту [7].

Інформативною основою є енциклопедичний та мовний види інформації. Інформативність тексту повинна містити такі компоненти: мовний, змістовний, смисловий, соціо-культурний [1, с. 162].

Тексти підбираються з урахуванням вузької спеціалізації курсантів і містить не лише загальнонаукову, а й вузькогалузеву спрямованість. Важливим є також поєднання тематики таких текстів за профілем навчання з відповідним термінологічним наповненням.

Наступним критерієм добору текстів до навчання професійному спілкуванню є автентичність. У загальному розумінні автентичний текст – це текст, оригінальний, іншомовного походження, не створений у навчальних цілях. Але для навчання курсантів

професійного спілкування добираються автентичні тексти, які відповідають змісту навчання курсантів і містять інформацію мовою оригіналу, що корисно вивчати для майбутньої праці в змішаних екіпажах. Таким текстам властиві мовні особливості окремо соціальної й професійної групи (судноводії, механіки). Створений у текстах соціолект не є системою комунікації а відображенням специфіки мови на рівні слів, фраз, синтаксичних конструкцій, який стає в нагоді під час співпраці з філіпінськими, мальтійськими екіпажами.

Занадто важкі тексти для початкового навчання професійного спілкування варто викладачу адаптувати до рівня навченості курсантів, зберігаючи при цьому автентичність. Учена О. Ігумнова пропонує певну класифікацію рис автентичності, якої варто дотримуватись під час адаптації матеріалів, не втрачаючи їхню автентичність:

- 1) Збереження автентичного дискурсу та реактивної автентичності.
- 2) Структурна автентичність: окремі речення взаємопов'язані, мають маркери (moreover, nevertheless).
- 3) Ситуативна автентичність: зі збереженням жанрової характеристики тексту.
- 4) Функціональна автентичність – наявність термінів, власних назв, логічного взаємозв'язку, окремих частин, послідовності викладу.
- 5) Інформативна автентичність [5, с. 4].

Критерієм добору навчальних матеріалів виступає уникнення великої кількості складних, незрозумілих понять, лексико-граматичних труднощів, що представлені в одному тексті, тобто посиленість, послідовність «від простого до складного».

Кожен із наведених критеріїв відбору текстів використовується при навчанні майбутніх судноводіїв професійного писемного спілкування. Але ще одним критерієм у контексті нашого дослідження є жанрова специфіка текстів, з якими доводиться працювати судноводіям:

1. Інструкція – письмова послідовність дій для роботи з певними прикладами або для виконання певного професійного завдання.

Ця категорія має певні мовні особливості:

- стандартне розташування матеріалу, прозора структура, певна форма, типові кліше;
- використання професійної термінології;
- економне використання мовленнєвих засобів (необхідний обсяг інформації передано мінімальною кількістю слів).

2. Трудові договори, зокрема контракти між судновласниками та членами екіпажу.

До специфіки мовного подання документів такого жанру відносимо компресію у вигляді матеріалу, уживання професійної лексики, стилістичних норм офіційного стилю.

3. Конвенції – різновид міжнародного договору, дво- або багатосторонніх угод, офіційний, детальний виклад матеріалу відповідно до питань, що розглядаються в морській сфері та шляхів їх реалізації («SOLAS Convention», «STCW Convention»).

До основних мовних характеристик цього жанру належить інформативність, послідовність матеріалу, насиченість тексту професійними зворотами, особливими реченнями, термінологічною повторюваністю.

4. Меморандум – дипломатичний документ, у якому викладена фактична, документальна чи юридична сторона будь-якого питання.

Специфіка мовної презентації документа співпадає з наведеною вище стосовно конвенції.

5. Ділові листи – спосіб писемної комунікації, розрахований на обов'язкову відповідь або інструкцію до дій.

До матеріалів цього жанру відносимо:

- листи готовності судна до групових операцій;
- поточні листи (про локацію судна, наявність палива);

- листи з інформацією про охорону судна;
- запит технічного забезпечення, продуктів харчування;
- щомісячний звіт судна про безпеку (ISM);
- нотіси про прибуття судна в порт (ETA);
- листи-рапорти про небезпечні ситуації;
- ділові листи – наряди завдання на рейс (RECAV);
- циркуляри від компанії й вантажоторговців;
- листи протесту (про наявність порушень у вантажних операціях, низькій якості вантажу);
- щоденні звіти про прибуття, від'їзд з порту, якірну стоянку.

Діловий лист має загальнотекстові властивості: комунікативна спрямованість, смислова й логічна цілісність, зв'язність та завершеність, інформативна значущість, та специфічними рисами: об'єктивність, конвенційність, інструментальність, прагматичність.

Стилістичною властивістю ділової документації є стандартизація, що досліджується лексико-орфографічно та синтаксично. За визначенням учених (Радченко В. В.), ділове мовлення характеризується подібністю мовленнєвих засобів та їх частотністю, а це сприяє появі кліше та стандарту [9, с. 45].

6. Суднові документи – Log Book, Certificate of Ownership at Construction of the Ship) – професійно орієнтовані документи, яким притаманні точність, послідовність і лаконічність викладу фактів, чіткість у виявленні, відсутність образності, емоційності й індивідуальних авторських рис, уживання усталених мовних одиниць, кліше, уживання стилістично нейтральних термінів у прямому значенні [9].

Таким чином, надані матеріали є зразками професійного письмового спілкування, якими повинен володіти курсант, а далі – судноводій у своїй професійній діяльності на борту судна. Ознайомлення з жанровими різновидами судової документації та її мовною специфікою необхідне для подальшої професійної діяльності: уникнення непорозумінь між вантажовідправниками, судовласниками та екіпажем судна, який безпосередньо відповідає за збереження вантажу та безпеку людей на судні. Набуті знання сприяють розвиткові вмінь та навичок письма, а саме: писемного спілкування при заповненні судової документації, написанні офіційних текстів та щоденних рапортів. Це може бути більш детально обґрунтоване в подальших наукових розвідках.

Література:

1. Азимов Э. Г., Шукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). Москва: Издательство ИКАР, 2009. 448 с.
2. Галузевий стандарт вищої освіти України: Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра у галузі знань 0701 «Транспорт і транспортна інфраструктура» напряму підготовки 6.070104 «Морський та річковий транспорт». Київ, 2012. 24 с.
3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / за наук. ред. С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
4. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учебник для вузов. Москва: Логос, 2001. 384 с.
5. Игумнова О. В. Принципы отбора текстового материала для составления учебных пособий «Английский язык для психологов». Вестник Кузбасской государственной педагогической академии. 2010. URL: <http://vestnik.kuzspa.ru/articles/13/>.
6. Каменський О. І. Методика формування англомовної компетенції студентів економічних спеціальностей засобами комп'ютерних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Південноукраїнський держ. педагогічний ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2009. 20 с.
7. Кравчук Г. В. Методика навчання студентів технічних спеціальностей професійно орієнтованого англійського діалогічного мовлення на основі текстів науково-технічної реклами: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». Київ, 2010. 184 с.

8. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения: в 2-х т. Москва: Педагогика, 1983. Т. 2. 317 с.
9. Литвиненко І. Ю. Роль інтеграції в навчанні англomовного читання студентів технічних спеціальностей. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2014. Вип. 42. С. 41–45.
10. Ляшенко У. І. Педагогічні умови підготовки суднових механіків засобами професійно-орієнтованих дисциплін (на прикладі дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням»). *Обсуждения современной науки: материалы междунар. наук.-практ. конф.* (Варшава, 30.08.2015 – 31.08.2015 года). Варшава, 2015. С. 67–72.
11. Суліма Є. М. Освітньо-професійна програма підготовки молодшого спеціаліста. Київ: Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, 2012. 9 с.
12. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Київ: «К.І.С.», 2004. С. 15-25.
13. Попова Н. В. Междисциплинарная парадигма как основа формирования интегративных компетенций студентов многопрофильного вуза (на примере дисциплины «Иностранный язык»): автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Санкт-Петербургский государственный политехнический университет. Санкт-Петербург, 2011. 50 с.
14. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Г. Є. Бакаєва та ін. Київ: Ленвіт, 2005. 119 с.
15. Тарнопольський О. Б. Експериментальне навчання англійської мови для спеціальних цілей у неумовному ВНЗ та основні види навчальної діяльності у такому навчанні. *Лінгвістичні та методичні проблеми навчання мови як іноземної: Матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конференції* (Полтава, 14–15 травня 2010 року). Полтава, 2010. С. 481-483.
16. Тарнопольський О. Б., Кожушко С. П. Методика обучения английскому языку для делового общения: учебное пособие. Киев: Ленвит, 2004. 192 с.

Zabolotskaya O. O.

METHODICAL BASIS OF THE FORMATION OF FUTURE NAVIGATORS' PREPARATION FOR PROFESSIONALLY ORIENTED WRITTEN COMMUNICATION

This article deals with the basis of the formation of future navigators' preparation for professionally oriented written communication: aims of such process, principles, knowledge, skills and mastering, competences of cadets-navigators at the level of «Bachelor»; necessary knowledge for the realization of professional activity in the multilingual environment have been defined on the basis of professional skills of specialist of marine branch and standards of high education, the specificity of navigators' studying has been investigated and used in the formation of future navigators' preparation for professionally oriented written communication, criteria for selection of studying material has been determined (thematically oriented, corresponding to the student's professional interests, with professional, lingual and cultural information, authenticity, peculiar specificity of navigator's studying); genres variety of the texts used while written communication has been singled out: instructions, Memorandum, conventions, ship's documents and business lists, which include: lists of readiness for grouping operations, current lists (about ship's location, diesel oil on board), lists with the information about ship's security, request for technical supply, food products, regular monthly ship's report about security (ISM), notices about ship's arrival to the port (ETA), lists-reports about dangerous situations in the sea, lists planning ship's orders for the voyage (RECAP), instructions from company and shipper, lists of protests (about damage of cargo, of package), every day's lists of ship's arrival, departure, anchoring; it is important to know and considered language peculiarities of genres of written communication, e.g. instruction has its certain form with standard cliché, ordinary material's structure.

Key words: the formation of future navigators' preparation, professionally oriented written communication, aims, principles, knowledge, skills and mastering, competences, genre and language specificity.

Дата надходження статті: «27» квітня 2019 р.